

Arbetarupproret i Ungern 1956

Staffan Jacobson

2006

Texten publicerades 24 oktober 2006 på nättidningen Yelah.

Ungernrevolten 1956 firar jubileum just nu. Tv har visat dokumentärer och studiodiskussioner. Men inte en enda gång nämns det som var mest utmärkande för revolten: arbetarråden. I stället är vinkeln den att den nationella frigörelsen från Sovjet var huvudfrågan. Men Ungernrevolten var ingen kontrarevolution. Den var en revolutionär arbetarrådsrevolution. Clifford Harper berättar här om vad som faktiskt hände.

Stalin dog den 6 mars 1953. Inom några månader var en arbetarrevolt i Tjeckoslovakien snabbt krossad. Kort därpå utbröt ett uppror bland byggnadsarbetare i Berlin som spred sig genom Östtyskland och kvästes av ryska tanks efter flera dagars bittra gatustrider.

I juni 1956 strejkade polska arbetare i Poznan för arbetarkontroll, högre lön och lägre priser. När strejken spred sig intog tusentals människor gatan och ett fullskaligt uppror skakade staden. Rop på "Frihet och bröd!" och "Ut med ryssarna!" kunde bara tystas med tanks.

I Ungern 1956 fördömde Författarunionens Kongress "regimens tyranni". Poeten **Konyá** frågade:

'I vilken morals namn anser Staten sig ha rätt till godtyckliga handlingar mot sina forna allierade, genomföra häxprocesser, förfölja oskyldiga människor, behandla genuina revolutionärer som om de var förrädare, fängsla och döda dem? I vilken morals namn?'

Den 23 oktober 1956 demonstrerade 155 000 "i solidaritet med våra polska bröder och systrar". De marscherade mot radiostationen och gjorde en paus på vägen för att riva ner en kolossal staty av Stalin.

Radiostationen blev omringad av AVO, den hatade säkerhetspolisen. Utan varning mejade maskingevär ner den fredliga folksamlingen.

Den ungerska revolutionen hade börjat.

Nattskiftet på en vapenfabrik skickade snabbt lastbilar med vapen till stadens centrum, där tusentals arbetare hade samlats. Polisen och soldaterna lämnade över sina vapen till folket.

Tidigt nästa morgon var huvudgatorna i arbetarnas och studenternas händer, ett revolutionsråd tillsatt i Budapest och en generalstrejk spreds snart över hela Ungern. Ryska tanks som anlände till Budapest för att bistå den hotade regimen mötte rasande motstånd.

Tusentals slog tillbaka, beväpnade endast med lätta vapen och molotov-cocktails. Efter tre dagar var trettio tanks förstörda och ryska stridsvagnsbesättningar började gå över till rebellerna.

Arbetarråd uppstod i fabriker, stålverk, kraftverk, kolgruvor och järnvägsdepåer över hela Ungern. Bönderna formade spontant sina egna råd, fördelade jord och försåg städerna med livsmedel. Från den första dagen sände befriade radiostationer nyheterna över landet.

När generalstrejken var total började råden att federera sig och inom en vecka hade man etablerat en Rådsrepublik. Regeringen upphörde att existera.

Arbetarråden ställde därpå ett ultimatum: strejken skulle fortsätta tills alla ryska trupper lämnat landet. Den 30 oktober körde Röda Armens tanks ut ur Ungern. Det såg ut som om folket hade vunnit.

Men den 4 november kom tanksen tillbaka. Femton ryska divisioner, nu med sextusen tanks, hade omgrupperat sig bakom gränsen och anföll nu det ungerska folket. Alla större städer besköts med artilleri.

I Budapest blev arbetarkvarteret attackens skottavla. Folket slog tillbaka så gott de kunde, men hela staden bombarderades oavbrutet i fyra dagar och låg snart i ruiner.

Efter tio dagars fruktansvärda strider, med tusentals döda och sårade, gav folket till slut upp.

Gerillagrupper fortsatte strida fram till 1957 men det sista arbetarrådet avskaffades den 17 november. Strejker och demonstrationer fortsatte ända fram till 1959.

- Ur: Clifford Harper: "Anarchy: A Graphic Guide". Artikelförfattarens översättning och bearbetning.

Det Anarkistiska Biblioteket

Staffan Jacobson
Arbetarupproret i Ungern 1956
2006

Yelah

sv.anarchistlibraries.net